

МАЙНОВА ОСНОВА ГОСПОДАРЮВАННЯ

Колінько С.Ю.

*студентка юридичного факультету
Галицький коледж імені В'ячеслава Чорновола
м. Тернопіль, Україна*

1. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ МАЙНА СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Правовий режим майна позначає сукупність вимог, що пред'являються до майна в разі його набуття, використання в процесі господарської діяльності, вибуття.

Основу правового режиму майна суб'єктів господарювання, на якій базується їх господарська діяльність, становлять право власності та інші речові права — право господарського відання, право оперативного управління, а також право оперативного використання майна.

Майнову основу господарювання становить право власності. Це — речове право, що характеризується найбільш повним, абсолютним, винятковим, безпосереднім і безстроковим володінням особи річчю, поєднане зі ставленням до речі як до своєї, обмеження якого допускається тільки в передбачених Конституцією і законом випадках.

Суб'єкт господарювання, який здійснює господарську діяльність на основі права власності, на свій розсуд, одноосібно або спільно з іншими суб'єктами володіє, користується і розпоряджається належним йому (їм) майном, у тому числі має право надати майно іншим суб'єктам для використання його на праві власності, праві господарського відання чи праві оперативного управління, або на основі інших форм правового режиму майна, передбачених ГК.

Право господарського відання є правовою формою майнового статусу суб'єкта підприємництва, який володіє, користується і розпоряджається майном, закріпленим за ним

власником (уповноваженим ним органом), з обмеженням правомочності розпорядження щодо окремих видів майна за згодою власника у випадках, передбачених законодавчими актами.

Власник майна, закріпленого на праві господарського відання за суб'єктом господарювання, здійснює контроль за використанням та збереженням належного йому майна безпосередньо або через уповноважений ним орган, не втручаючись в оперативно-господарську діяльність підприємства.

Власник майна, закріпленого на праві оперативного управління за суб'єктом господарювання, здійснює контроль за використанням і збереженням переданого в оперативне управління майна безпосередньо або через уповноважений ним орган і має право вилучати в суб'єкта господарювання надлишкове, а також не використовуване майно та майно, використовуване ним не за призначенням.

Суб'єкти господарювання, які здійснюють господарську діяльність на основі права оперативного використання майна, не можуть мати статусу юридичної особи і реалізують свою господарську компетенцію в межах статусу, визначеного господарською організацією, до складу якої вони входять.

Крім того, майно може використовуватися суб'єктом господарювання на підставі оренди.

2. МАЙНО У СФЕРІ ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ДЖЕРЕЛА ЙОГО ФОРМУВАННЯ

Майно підприємства формується при його створенні, тобто це грошові та матеріальні внески засновників. Відповідно до Закону «Про підприємства в Україні» засновниками підприємств можуть бути: власник або власники майна; уповноважений власником (власниками) орган чи підприємство, організація; трудовий колектив у випадках і порядку, передбачених законодавством України.

Розмір і порядок утворення майна мають бути визначеними в установчих документах.

Для одержання доходів від реалізації продукції підприємство

здійснює її на основі прямих угод (контрактів), одержаних замовлень і державних контрактів, через товарні біржі, мережу власних торговельних організацій.

Одним із джерел формування майна підприємства є доходи від Цінних паперів (акцій, облігацій, казначейських зобов'язань держави, ощадних сертифікатів, векселів). Власники цінних паперів одержують від них дивіденди, можуть їх купувати, продавати, обмінювати, як і інші товари.

Закон «Про підприємства в Україні» до джерел формування майна відносить капітальні вкладення, кошти від роздержавлення і приватизації власності та придбання майна іншого підприємства

Для сільськогосподарських підприємств джерелами формування майна є також посіви та посадки сільськогосподарських культур і насаджень, розведення продуктивної і робочої худоби, птиці бджолосімей; зведення у встановленому порядку виробничих житлових, культурно-побутових та інших будівель і споруд; використання наявних на земельних ділянках загальнопоширених корисних копалин, лісових угідь і водних об'єктів.

3. ПРИВАТИЗАЦІЯ ДЕРЖАВНИХ І КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ. ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ У ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Конституція України визначає, що громадяни для задоволення своїх потреб можуть користуватися об'єктами державної та комунальної власності відповідно до закону (ст. 41). Але найефективнішим є використання для потреб господарювання приватної власності.

Конституція України визначає право людини на приватну власність як непорушне. Таким чином, легалізується приватна власність. Існування такої власності не визнавалося союзним законодавством, а особиста власність мала лише споживче призначення. Чинне законодавство передбачає, що об'єктом права приватної власності є майно як споживчого, так і виробничого призначення, отже, відкрився простір для здійснення господарської Діяльності приватними власниками.

4. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

В Україні діють 10 спеціальних законів у сфері інтелектуальної власності. Це закони України: "Про охорону прав на винаходи і корисні моделі", "Про охорону прав на промислові зразки", "Про охорону прав на знаки для товарів і послуг", "Про охорону прав на сорти рослин", "Про охорону прав на зазначення походження товарів", "Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем", "Про авторське право і суміжні права", "Про захист економічної конкуренції", "Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів та фонограм", "Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаних з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування".

Поряд з фізичними особами, власниками авторських прав можуть бути юридичні особи, що придбали окремі авторські повноваження за договором з автором чи одержали їх за заповітом або в інших випадках.

Суб'єктами авторського права можуть бути видавництва, театри, кіностудії та інші організації, що займаються використанням творів.

Отже, право інтелектуальної власності є сукупністю майнових прав (права володіти, права користуватися, права розпоряджатися) та немайнових прав (право на авторство, право на недоторканість твору тощо).

Майнові й особисті (немайнові) права на результат творчої діяльності взаємозалежні і найтіснішим чином переплетені, утворюючи нерозривну єдність. Двоякість права найважливіша особливість інтелектуальної власності.

5. ЦІННІ ПАПЕРИ ТА КОРПОРАТИВНІ ПРАВА У ПІДПРИЄМНИЦТВІ

У правозастосовній практиці виникають проблемні питання щодо правильного застосування деяких норм ЦК України, ГК України та Закону України «Про господарські товариства» при врегулюванні відносин, пов'язаних із набуттям,

здійсненням та розпорядженням корпоративними правами.

Більшість проблемних питань, які виникають у зв'язку із набуттям, здійсненням та розпорядженням корпоративними правами, передусім обумовлені відсутністю у законодавстві єдиного концептуально вираженого поняття корпоративного права як об'єкта цивільних прав.

З одного боку, відповідно до змісту ч. 1 ст. 167 ГК України корпоративні права може мати особа, частка якої визначається у статутному фонді (майні) господарської організації незалежно від того, чи є така особа одноособово засновником (учасником) господарської організації та її частка у статутному фонді (майні) складає 100 відсотків. З другого боку, відповідно до змісту ч. 5 ст. 63 ГК України корпоративні підприємства можуть утворюватися двома або більше засновниками за їх спільним рішенням у формі господарських товариств, кооперативних підприємств та інших підприємств, що створюються на основі об'єднання майна двох або більше осіб.

ВИСНОВОК

Майно суб'єктів господарювання може бути закріплено на іншому, крім зазначених в ч. 1 ст. 133 ГК, праві відповідно до умов договору з власником майна. Отже ч. 2 ст. 133 ГК передбачає можливість визначення інших прав, які відносяться не до речових, а до зобов'язальних прав. Одним з них є право оренди цілісного майнового комплексу державного (комунального) підприємства або його структурного підрозділу. Це право виникає на підставі договору суб'єкта господарювання з власником майна про здійснення на його (майна) основі цим суб'єктом самостійного господарювання.

Література:

1. Варналій З. Основи підприємництва: Навчальний посібник/ Захарій Варналій,. - 3-тє вид., виправл. і доп.. - К.: Знання-Прес, 2006. – 350 с.
2. Омелькін В. Швидка юридична допомога: науково-популярна література/ Віталій Омелькін,. - Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2006. - 255 с

3. Основи правознавства: Навчальний посібник/ В. П. Пастухов, В. Ф. Пеньківський, Л. М. Подкоритова; За ред. В. П. Пастухова; М-во освіти і науки України, Акад. адвокатури України. - К.: Алерта, 2005. - 377 с.

4. Підприємницьке право: Навчальний посібник/ Людмила Ніколаєва, Олександр Старцев, Петро Пальчук, Л.Іваненко,. - К.: Істина, 2001. - 478 с.

6. Підприємницьке право: Підручник. Кн. 2/ Людмила Ніколаєва, Наталія Безсмертна, Оксана Кашинцева, Людмила Кравченко,; Ред. О. В. Старцев; Київський національний торговельно-економічний університет. - К.: Істина, 2005. - 447 с.

7. Підприємницьке право України: Підруч. для вузів МВС України/ МВС України. Ун-т внутрішніх справ; За заг. ред. Р.Б.Шишки. - Х.: Еспада, 2000. - 479 с.

8. Підприємницьке право: Збірник нормативно-правових актів: Станом на 1 вересня 2004 року/ Укл. В. О. Кузнецов. - К.: ЦНЛ, 2004. - 1273 с.

9. Правові аспекти підприємництва: монографія/ Ігор Аксьонов, Ольга Купченко,; Українська Консалтингова Мережа . - К.: УКМ, Б.р.. - 68 с